

Conseil de l'Égalité des Chances entre Hommes et Femmes
Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
Rat für Chancengleichheit zwischen Männern und Frauen

*MEMORANDUM VOOR DE FORMATEUR VAN DE REGERING
NA DE VERKIEZINGEN VAN 21 MEI 1995*

Conseil de l'Égalité des Chances entre Hommes et Femmes
Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
Rat für Chancengleichheit zwischen Männern und Frauen

MEMORANDUM VOOR DE FORMATEUR VAN DE REGERING NA DE VERKIEZINGEN VAN 21 MEI 1995

De Raad van de Gelijke Kansen is een adviesorgaan dat op federaal niveau is gecreëerd en dat bevoegd is om adviezen uit te brengen over de verschillende facetten van de problematiek van de gelijke kansen van mannen en vrouwen in de Belgische samenleving.

De Raad, die zowel uit de Commissie Vrouwenarbeid als uit de Emancipatieraad ontstaan is, bestaat uit vertegenwoordigers van de sociale partners, van de verenigingswereld en van bepaalde federale Ministers van democratische politieke partijen alsmede uit expert(e)s.

Aan de vooravond van de vorming van een regering meent de Raad kennis te moeten geven van de prioriteiten die hij voor de komende legislatuur wenst aangenomen te zien en wel voor de gebieden die een weerslag hebben op de gelijke kansen van mannen en vrouwen een synthese hiervan werd u reeds overgemaakt op 9 juni l.l. en wij houden eraan U een volledige versie bij deze te bezorgen.

I. EEN SYSTEMATISCHE BENADERING (Mainstreaming)

Een dergelijke benadering onderstelt dat bij elke beleidsvoering van meet af aan en gedurende het hele proces de directe en de indirecte inwerking op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen wordt bekeken.

De Raad verklaart dat alleen door een krachtige verbintenis voor de keuze van een systematische benadering (mainstreaming) mogelijk kan worden gemaakt dat de overblijvende ongelijkheden worden verminderd en dat voorkomen wordt dat er door ten uitvoer gelegde beleidsvormen nieuwe ongelijkheden ontstaan.

Om efficiënt voor zo'n benadering te zorgen lijkt het hem onontbeerlijk dat fasegewijs te werk wordt gegaan en dat daarbij de verschillende beslissings- en administratieve niveaus worden betrokken.

De opneming, in de regeringsverklaring, van het principe zelf van het zorgen voor een dergelijke benadering moet worden geformaliseerd en de hele besluitvorming moet erbij betrokken worden, zodanig dat er op lange termijn aan gewerkt kan worden.

Daar het om een fundamentele keuze voor de gelijkheid van mannen en vrouwen gaat, gelijkheid die overigens in verschillende nationale en internationale wetteksten is opgenomen, zou zulks geen moeilijkheden mogen opleveren, voor zover de wil om tot een echte gelijkheid te komen aanwezig is.

Zodra het principe van de systematische benadering is vastgelegd, is een opleiding en een systematische sensibilisering van de administratie, en meer in het bijzonder van de opperambtenaren, voor de verschillende begrippen van discriminatie (directe, indirecte maar vooral systematische discriminatie) en voor de principes van gelijke behandeling van mannen en vrouwen, een noodzakelijke voorwaarde voor het opzetten van mechanismen waarmee kan worden onderzocht wat voor de vrouwen, qua gelijkheid, de bijzondere weerslag is van ieder beleid waarvan de tenuitvoerlegging wordt overwogen.

Het opzetten van mechanismen bij de uitwerking van de beleidsvormen kan met de volgende middelen geschieden:

Een onderzoek van wat iedere overwogen nieuwe maatregel als specifieke weerslag voor de vrouwen heeft; te verrichten door de administratie die met het onderzoek van het dossier belast is (eventueel met de hulp van de diensten die in de problematiek van de gelijke kansen gespecialiseerd zijn).

Een jaarlijkse publikatie van de analyse - departementsgewijze en, voor ieder departement, programmagewijze analyse - van hun bijzondere weerslag voor de vrouwen

Zo zal de politieke overheid, met de twee analyse-instrumenten waarover zij beschikt, met meer zekerheid kunnen bepalen hoe en wat zij zich tot doel heeft gesteld, te bereiken is in het kader van een precies beleid waarbij evenwel vermeden wordt dat het tot een bijzondere negatieve weerslag voor de vrouwen komt.

De Raad vraagt:

1. De opneming van het principe van een systematische benadering van de gelijke-kansenproblematiek in de regeringsverklaring

Dat zou in de volgende bewoordingen kunnen geschieden:

"Er zich van bewust zijnde dat het voor de vrijwaring van de democratie van vitaal belang is dat geactiveerd wordt dat mannen en vrouwen echt gelijke kansen krijgen in de Belgische samenleving en dat zij op evenwichtige wijze aan de organisatie en de werking van die samenleving deelnemen, verbindt de regering er zich toe de gelijke-kansenproblematiek systematisch aan te pakken.

Voor elk gepland beleid zal de administratie die met het onderzoek of de tenuitvoerlegging daarvan belast is en die terzake op haar verzoek bijgestaan wordt door de federale dienst voor gelijke kansen, geregeld analyseren wat de directe en de indirecte impact ervan is op de gelijke kansen van mannen en vrouwen.

Met de conclusies van die analyses zal zowel voor het invoeren als voor de latere aanpassingen van genoemd beleid rekening worden gehouden."

2. *De verbintenis van de regering om een geïntegreerd actieprogramma ten uitvoer te leggen dat in overeenstemming is met de strategieën en de oogmerken die op de IVde Wereldconferentie voor de vrouwen zijn vastgesteld*
3. *De opneming, in de regeringsverklaring, van de uitwerking van een programma ter sensibilisering van de administratie, te beginnen met de opperammbtenaren, voor de tenuitvoerlegging van die systematische aanpak*

Voor het federale niveau zou dat in de volgende bewoordingen kunnen worden gesteld:

"Het departement van Ambtenarenzaken wordt gelast om, in samenwerking met de federale dienst voor gelijke kansen, voor de periode 1996-1998 een programma op te zetten dat ten doel heeft de administratie, te beginnen met de opperammbtenaren, te sensibiliseren voor de gelijke kansen en voor een systematische aanpak hiervan."

4. *De responsabilisering van iedere Minister voor de echte tenuitvoerlegging van dat beleid in zijn departement*

Dat zou in de regeringsverklaring als volgt kunnen worden geformuleerd:

"Iedere Minister ziet erop toe dat zijn administratie zorgt voor een analyse van de te verwachten impact van iedere ten uitvoer gelegde beleidsmaatregel en van iedere voorbereide wettelijke of reglementaire maatregel.

In het bijzonder zorgt hij ervoor dat alleen dossiers die de resultaten van een dergelijke analyse bevatten, ter bespreking aan de Ministerraad worden voorgelegd."

II. GELIJKHEID IN DE BESLUITVORMING

De Raad stelt :

- *Een te geringe deelname vast van de vrouwen aan de besluitvorming op alle niveaus en dit ondanks de bestaande maatregelen ter verwezenlijking van een paritaire democratie; het betreft :*
 - * *De wet van 20 juli 1990 ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in organen met adviserende bevoegdheid,*
 - * *Het Regeringsakkoord van 9 maart 1992 dat voorzag in een bevordering van een evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen en in een verdeling van de taken tussen mannen en vrouwen in de verschillende domeinen van het sociaal, economisch en cultureel leven,*

- * De wet van 24 mei 1994 ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen,
- * De resolutie van de Raad van de Europese Unie van 27 maart 1995 betreffende de evenwichtige deelname van vrouwen en mannen aan de besluitvorming.

De Raad verzoekt de Regering haar inspanningen voort te zetten en vraagt bovendien dat de Regering:

- *De evenwichtige deelname van mannen en vrouwen aan alle machtsniveaus opnieuw op te nemen in het volgende regeerakkoord,*
- *Er zich in de regeringsverklaring toe zou verbinden een ontwerp tot wijziging in te dienen van de wet van 24 mei 1995 ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen door aan die wet een artikel toe te voegen waarin wordt voorzien in quota's voor de verkiesbare plaatsen en in sancties in geval van niet-naleving van deze wet,*
- *Bij het Parlement een ontwerp van wet indient waarbij het cumuleren van politieke mandaten op alle machtsniveaus wordt beperkt evenals het aantal mandaten dat achtereenvolgens wordt uitgeoefend door één en dezelfde persoon,*
- *Voorstellen zou uitwerken om het systeem van de quota's ingang te doen vinden in andere domeinen dan het politiek domein, zodat een paritaire democratie wordt nagestreefd,*
- *De verschillende politieke partijen en het verenigingsleven er toe aanzet (met financiële steun) opleidingen en sensibiliseringscampagnes te ontwikkelen voor de verkiezingskandidaten,*
- *Elke politieke partij er toe aanzet de vrouwenbeweging binnen de eigen partij financieel te ondersteunen.*

III. PRIORITEITEN IN DE STRID TEGEN GEWELD

ONGEWENST SEXUEEL GEDRAG OP HET WERK

In België werd - in vergelijking met sommige andere Europese Lidstaten - ongewenst seksueel gedrag niet gekaderd in de wetgeving inzake de gelijke behandeling van mannen en vrouwen, maar heeft men getracht een oplossing te vinden in de arbeidswetgeving.

In eerste instantie werd op 18 september 1992 het koninklijk besluit ter bescherming van de werknemers tegen ongewenst seksueel gedrag op het werk uitgevaardigd. Dit koninklijk besluit is van toepassing op alle werkgevers uit de privé-sector en op de openbare instellingen die volgens de wet van 8 april 1965 een arbeidsreglement moeten opmaken. Ten tweede verscheen het koninklijk besluit van 9 maart 1995 ter bescherming van de personeelsleden tegen OSGW bij de besturen en andere diensten van de federale ministeries, evenals in sommige instellingen van openbaar nut.

De Raad stelt vast :

- *dat naar aanleiding van een evaluatieonderzoek uitgevoerd door de Dienst Gelijke Kansen van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid (1993-1994), het onderzoek door het Hoger Instituut voor de Arbeid van de K.U.L.(1994) en het onderzoek van "de Groupe de Sociologie Wallonne" van de U.C.L.(1994), naar de praktische uitvoering van het koninklijk besluit ter bescherming van de werknemers tegen ongewenst seksueel gedrag op het werk, blijkt dat het uitwerken en de effectieve uitvoering van de maatregelen voorzien in het koninklijk besluit van 18-09-1992 in de ondernemingen soms te wensen over laat;*
- *dat deze wettelijke maatregelen onvoldoende bescherming bieden voor de gevallen van ongewenste intimiteiten in alle arbeidsrelaties en arbeidssituaties (vb. relatie klant-verkoper, patiënt-dokter en omgekeerd, de gemeenten, de scholen, enz...);*
- *dat OSGW vaak resulteert in de ontslagnome of ontslaggeving van het slachtoffer en dat de schadevergoedingen voor slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk ontoereikend zijn;*
- *dat onderzoek in Europa, de Verenigde Staten en Japan heeft aangetoond dat ongewenste intimiteiten op het werk leiden tot een vermindering van de productiviteit en een duurder personeelsbeleid.*

En, gelet op de aanbeveling van de Commissie van de Europese Gemeenschap in verband met de bescherming van de waardigheid van mannen en vrouwen op het werk van 27 november 1991,

Vraagt de Raad :

- <i>dat in de regeringsverklaring wordt bevestigd dat in alle sectoren en in alle arbeidsrelaties OSGW als ontoelaatbaar moet worden beschouwd en dat de Regering beleidsmaatregelen zou uitwerken om alle vormen van OSGW in alle arbeidssituaties te bestrijden;</i> - <i>dat in de beleidsinitiatieven ter preventie van OSGW ook de nadruk zou gelegd worden op de economische schade van OSGW en dat de opdracht wordt gegeven aan het NOVA (Nationaal Onderzoeksinstituut voor Arbeidsomstandigheden) een onderzoek uit te voeren naar de kosten-baten- analyse met betrekking tot het al dan niet uitwerken van een beleid ter bescherming van OSGW in een gemiddelde Belgische onderneming/instelling;</i> - <i>de aandacht te vestigen op de positie op de arbeidsmarkt van ontslagen slachtoffers of slachtoffers die genoodzaakt werden zelf ontslag te nemen;</i> - <i>dat het volledig juridisch apparaat wordt geïnformeerd en gesensibiliseerd inzake de problematiek van OSGW;</i>

En meer specifiek naar de Gemeenschappen toe :

- *naar analogie met Nederland, het installeren van een vertrouwensarts voor scholen.*

GEWELD

De Raad stelt vast :

- *dat slachtoffers van fysiek en seksueel geweld, door onder andere een gebrek aan coördinatie van de eerste hulpverleningsinstanties en een gebrek aan voldoende kennis van de problematiek en de genomen beleidsmaatregelen terzake, nog te vaak geconfronteerd worden met secundaire victimisering;*
- *dat de deductie van het fysiek en seksueel geweld op scholen door PMS, MST of door de onderwijzers een belangrijk rol spelen in het voorkomen en/ of stoppen van dit geweld;*
- *dat uit onderzoek van het Limburgs Universitair Centrum naar de determinanten van het al dan niet verlaten van een mishandelende partner blijkt dat vrouwen die op financieel, sociaal emotioneel en zingend vlak in sterke mate afhankelijk zijn van hun partner, minder gemakkelijk de mishandelingsrelatie zullen beëindigen;*
- *dat uit de evaluatie van de set seksuele agressie blijkt dat deze set nog veel fouten vertoont en dat de procedure voor het gebruik ervan nog niet volledig op punt staat, wat het volledig onderzoek negatief beïnvloedt en het slachtoffer in een ongunstige positie brengt;*
- *het bestaan van een te groot seponeringsbeleid inzake fysiek en seksueel geweld, dat uiteindelijk ook de - gesensibiliseerde - politiebeambten ontmoedigt;*
- *dat uit verschillende onderzoeken blijkt dat een vrouw "die opstaat tegen het mannelijk gezag" strenger wordt aangepakt door het juridisch apparaat.*

De Raad vraagt :

- *de volledige steun van de Regering aan het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid (geïnstalleerd op 16 juni 1994) opdat dit forum zijn doelstellingen zou kunnen verwezenlijken;*
- *het sensibiliseren van het volledig juridisch apparaat inzake de gelijke kansenproblematiek en het minimaliseren van het seponeringsbeleid;*
- *het reactualiseren en verbeteren van de set seksuele agressie en de daaraan verbonden onderzoeksprocedure;*

En meer specifiek naar de Gemeenschappen toe :

- *het uitwerken/installeren/sensibiliseren van lessenpakket "fysiek en sexueel geweld" in de opleiding van artsen, verplegers, sociale hulpverleners, politiebeambten, juristen/advocaten en onderwijzers en een systematische voorlichting en deskundigheidsbevordering van deze groepen;*
- *het uitwerken/installeren/sensibiliseren van preventieprojecten in het onderwijs;*

IV. TEWERKSTELLING

De blijvende ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op gebied van tewerkstelling vindt men terug :

- * *in de globale arbeidsmarkt;*
- * *in de toegang tot en het verlaten van de arbeidsmarkt;*
- * *in de arbeidsomstandigheden.*

1. De globale arbeidsmarkt.

De steeds verdergaande uitholling van de arbeidsmarkt, tast niet alleen de fundamenteën van onze samenleving aan, maar legt ook een zware hypotheek op de toekomst.

Vooraf vrouwen betalen hiervoor een zware prijs. Bij de verzekerden tegen werkloosheid heeft meer dan één op vijf vrouwen geen werk¹.

Daarnaast komen zij het snelst terecht in de zich uitbreidende preciaire arbeidsmarkt, in deeltijdse arbeid en in contracten van bepaalde duur².

Daarnaast stellen we vast dat de maatregelen tot herverdeling van de arbeid, van het globaal plan en sectoriële discussies van de laatste maanden, geen specifieke resultaten hebben opgeleverd op gebied van de werkloosheid en dat de genomen of voorgestelde maatregelen op gebied van tewerkstelling vooroordelen tegenover vrouwen laten uitschijnen.

De gelijke kansen van mannen en vrouwen moet bijgevolg een wezenlijk onderdeel worden van elke tewerkstellingspolitiek. De vooropgestelde maatregelen moeten tot doel hebben het niveau en de kwaliteit van de arbeid te herstellen, conform met ons constitutioneel recht en met het Europees recht op het gebied van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen.

¹ Maandverslag RVA - september 1994

² MEULDERS, Danièle et VANDER STRICHT, Valérie, *Belgique - Hausse des taux d'activité et croissance de l'emploi atypique* in PLASMAN, Robert (1994), *Les femmes d'Europe sur le marché du travail* - Ed. L'Harmattan, Paris

Rekening houdende met deze context, vraagt de Raad dat volgende engagementen worden opgenomen in de regeringsverklaring :

- *De strijd tegen de werkloosheid en voor het bevorderen van de tewerkstelling zijn prioritair en moeten gerealiseerd worden via collectieve maatregelen en herverdeling van de arbeid. Individuele maatregelen, zoals o.a. deeltijdse arbeid, die in de praktijk enkel betrekking hebben op een specifieke groep van onze bevolking, zijn ongewenst. Individuele maatregelen, op vraag van de werknemer, kunnen enkel als aanvulling genomen worden.*

Elke maatregel die genomen wordt om de tewerkstelling te vrijwaren of te verbeteren moet onderworpen worden aan een evaluatieprocedure, zodat de impact op de gelijke kansen van mannen en vrouwen kan worden onderzocht.

- *De Europese richtlijnen m.b.t. gelijke kansen houden een resultaatsverbintenis in. Bijgevolg dienen zij in functie van hun invoeging in de Belgische wetgeving geanalyseerd en getoetst te worden, opdat zij , indien nodig, kunnen worden aangepast of geamendeerd.*

2. De toegang tot de arbeidsmarkt.

Een stabiele en volledige inschakeling van vrouwen op de arbeidsmarkt wordt momenteel nog altijd gehinderd door een complex geheel van, maatschappelijke en structurele elementen van onderwijs en arbeidsmarkt. Meisjes kiezen nog al te veel voor traditionele studierichtingen en de arbeidsmarkt houdt te weinig rekening met de combinatie van arbeids- en zorgtaken. Daarnaast is er nog steeds een negatieve mentaliteit aanwezig tegenover de aanwerving van vrouwen in bepaalde functies en bepaalde sectoren.

Rekening houdende met deze context vraagt de Raad dat de volgende engagementen worden opgenomen in de regeringsverklaring :

- *Er dienen maatregelen te worden genomen om de gelijke toegangsmogelijkheden van jongens en meisjes tot alle studierichtingen te stimuleren.*
- *De kwantitatieve drempel bereiken volstaat echter niet : het is pas als ook de kwalitatieve factoren in relatie tot het veranderend studiekeuzegedrag en de doorstroming naar werk gunstig zijn meegeëvolueerd, dat positieve acties kunnen beëindigd worden.*
- *De erkenningscriteria voor de opleidingen die toegang verschaffen tot de tewerkstelling in openbare diensten moeten herbekeken worden.*
- *Er dienen maatregelen te worden genomen om een werkelijke gelijkheid van kansen te waarborgen inzake aanwerving.*

3. De arbeidsomstandigheden.

Niettegenstaande vrouwen hun plaats hebben veroverd op de arbeidsmarkt, blijft hun positie precair. Er blijft een sterke segregatie tussen mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt bestaan, vrouwen hebben gemiddeld lagere lonen, zij zijn meer en langer werkloos en recente tendenzen tonen aan dat de toenemende onzekerheid (atypische contracten) vooral vrouwen treft. Instabiele betrekkingen, die een grote flexibiliteit vragen, zijn meestal ingenomen door vrouwen.

De vermindering van de beroepsbevolking samen met de verlenging van de leerplicht en het langer studeren van jongeren resulteert in een beroepsbevolking die vooral is geconcentreerd in de leeftijdscategorie van 25 tot 50 jaar. Hierdoor valt het hoogtepunt van de loopbaan meer en meer samen met de periode van geboorte en opvoeding van kinderen. De betaalde arbeid wordt meer geconcentreerd in de leeftijdscategorie die ook de zwaarste onbetaalde arbeid of zorgtaken moet leveren. Een gelijke verdeling van arbeids- en zorgtaken tussen mannen en vrouwen is dan ook een noodzakelijke voorwaarde voor het realiseren van gelijke kansen op de arbeidsmarkt en het welzijn van iedereen.

Het bestaan, handhaven en verbeteren van de kinderopvangmogelijkheden is en blijft een prioriteit, zodat vrouwen toegang krijgen tot de arbeidsmarkt en er kunnen blijven.

Rekening houdende met deze context vraagt de Raad dat de volgende engagementen worden opgenomen in de regeringsverklaring :

- *Ondersteunende maatregelen zullen genomen worden voor de uitwerking, promotie en begeleiding van de Gelijke Kansenplannen in de ondernemingen en in de private en openbare instellingen.*
- *Maatregelen moeten genomen worden om een effectieve gelijkschakeling van de lonen tussen mannen en vrouwen te realiseren en sexeneutrale classificatiesystemen in te voeren.*
- *Bij het uitwerken van een evaluatiesysteem voor de ambtenaren van de openbare diensten dient men zich te hoeden voor seksistische stereotypen en vooroordelen.*
- *Het uitwerken van een beleid inzake de verdeling van arbeids- en zorgtaken zal in een globaal kader en op verschillende niveaus aangepakt worden. Dit beleid omvat de volgende fasen :*
 - * *het formuleren van een beleid met doelstellingen en prioriteiten*
 - * *het formuleren van een programma met vaststelling van de maatregelen en de verantwoordelijken voor de uitvoering van een tijdschema*
 - * *het voorzien van de begeleiding, evaluatie en bijsturing.*

- *Ondersteuning zal worden verleend aan de realisatie van studies over arbeidsorganisatiemodellen of gedragscodes, waardoor een effectieve arbeidsduurvermindering die en/of verdeling de gelijke kansen van mannen en vrouwen respecteert, kan worden ingevoerd. Een arbeidsduurvermindering met compenserende aanwervingen op alle niveaus vereist trouwens een herdenking en vernieuwing van de arbeidsorganisatie.*
- *Het behoud en de verbetering van (kwalitatieve en kwantitatieve) kinderopvang en voorzieningen dienen gegarandeerd te worden.*
- *Een algemene discussie omtrent de arbeidsomstandigheden voor zware of moeilijke functies en taken moet gestart worden.*

4. Het verlaten van de arbeidsmarkt

Inzake de problematiek van de pensioenleeftijd verwijzen wij naar deel V - Sociale Bescherming.

Daarnaast stellen we vast dat in de gesubsidieerde non-profit sector, wat een typisch 'vrouwelijke sector' is, praktisch geen mogelijkheden tot brugpensioen worden voorzien.

Vandaar dat de Raad voorstelt :

- *De discussie over de invoering van brugpensioenen - en over de uitgroei banen in het algemeen - in de non-profit sector, dient een aanvang te nemen.*

V. SOCIALE BESCHERMING

De Raad beklemtoont zijn gehechtheid aan de beginselen waarop ons sociaal-zekerheidsstelsel is gebouwd en wil dat er wordt geijverd voor het consolideren van het principe van de sociale verzekering en de solidariteitswaarden tussen de sociaal verzekerden, tussen de generaties, tussen de actieven en de niet-actieven, tussen de zieke en de gezonde mensen, tussen de kansrijken en de kansarmen.

Hij blijft voorstander van de financierings- en beheersmechanismen die sedert de 19de eeuw werden opgezet en die het voortbestaan ervan rechtvaardigen :

- *een financiering die grotendeels gebaseerd is op de sociale bijdragen van de verzekerden;*
- *een overheidsfinanciering waarbij de wettelijke verplichtingen van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers, nageleefd worden;*
- *een democratisch beheer waarin alle actoren van de sociale zekerheid betrokken zijn.*

Tegenwoordig neemt de sociale bescherming enerzijds de sociale verzekeringen bestemd om een inkomen dat overeenstemt met het behoud van de levensstandaard te waarborgen aan werknemers wanneer die hun baan verliezen, ziek worden, te oud worden om te werken en bijkomende gezinslasten hebben, enz., en anderzijds de bijstandsregelingen bedoeld om andere risico's te dekken, zoals de invaliditeit, de ontoereikendheid van het pensioen, de afwezigheid van een recht op kinderbijslag, dreigende armoede, enz., voor zijn rekening. De sociale zekerheid heeft tevens de kost van de gezinsmodulering, of met andere woorden de kost van de toekenning van sociale voordelen, volledige dan wel onder de vorm van verhogingen, voor echtgenoten die geen beroepsactiviteit uitoefenen, dus zonder sociale bijdrage aan de sociale zekerheid, op zich moeten nemen.

Voor al die lasten moet duidelijk worden afgebakend wat onder de sociale zekerheid als dusdanig ressorteert en wat valt onder de bijstand, dit wil zeggen onder de algemene solidariteit.

De Raad is van oordeel dat de sociale zekerheid moet steunen op het principe dat elke rechthebbende van de sociale zekerheid rechtstreeks dan wel onrechtstreeks moet bijdragen, om zo een stabiele en rechtvaardige financiering te verzekeren.

De Raad is diensgevolge van oordeel dat de sociale zekerheid dient terug te vallen op het beginsel van de individuele rechten op basis van bijdragen.

Vanuit deze invalshoek stelt de Raad de gezinsmodulering, die geleidelijk aan is binnengeslopen in alle takken van de sociale zekerheid en in alle soorten inkomsten die zij waarborgt, opnieuw in vraag. De modulering staat het ontwikkelen van afgeleide rechten, die worden verworven zonder bijdragelevering, toe ten bate van de befaamde echtgenoten zonder beroepsinkomen, wat dus zwaar doorweegt op het financieel evenwicht van de sociale zekerheid. Anderzijds ontzegt ze de werknemers, die bijdragen betalen, bepaalde van hun rechten. Alleen al in de sector van de pensioenen van de bezoldigden vertegenwoordigen deze afgeleide rechten 149 miljard (117 miljard voor de overlevingspensioenen en 32 miljard voor het gezinspensioen) op een uitgaventotaal van 416 miljard in 1994. In de sector van de ziekteverzekering bedraagt de totale kost van de gezondheidszorg voor de echtgenoten ten laste van een titularis tenminste 37 miljard (1992). Deze uitgave, die door geen enkele specifieke bijdrage gefinancierd wordt, vormt de kost van de afgeleide rechten in die tak.

Hij wenst evenwel niet dat, onder het voorwendsel van overhaaste hervormingen, men brutaalweg de afgeleide rechten zou ontzeggen aan degenen die ze momenteel genieten. De Raad is eerder voorstander van (mits het behoud van de verworven rechten) een geleidelijke omvorming van de afgeleide rechten in individuele rechten, door de generaties per leeftijdsgroepen in het nieuwe systeem op te nemen.

De Raad is bovendien de mening toegedaan dat de gelijke behandeling van werknemers en werknemers in de sociale zekerheid pas daadwerkelijk zal kunnen worden verwezenlijkt door het invoeren van individuele rechten zoals dit werd voorgeschreven in een ontwerp van richtlijn van 1987 betreffende de gebieden die niet bedoeld zijn in de voorgaande richtlijnen (79/7 - wettelijke regelingen en 86/378 - beroepsregelingen).

X
X X

De Raad eist dat de verplichtingen op Europees vlak die voortvloeien uit richtlijn 79/7 van 19 december 1978 betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid, zouden worden nageleefd in alle sectoren van de sociale zekerheid.

Artikel 4 § 1 van deze richtlijn verbiedt immers iedere vorm van discriminatie op grond van het geslacht, hetzij direct, hetzij indirect, in de toegangsvoorwaarden van de stelsels, de premies, de prestaties, enz.

De Raad is derhalve van oordeel dat sommige bepalingen discriminerend zijn en gewijzigd of zelfs opgeheven dienen te worden, teneinde de gelijkheid te herstellen in de zin van de sociale vooruitgang. De Raad vraagt de Regering bijgevolg :

Inzake werkloosheid

Zich ertoe te verbinden de volgende bepalingen aan te passen :

- *de bepalingen die de categoriën van werklozen bepalen op basis van hun gezinssituatie (bv. gezinshoofd, samenwonende, alleenstaande), teneinde het bedrag van de werkloosheidsuitkeringen te differentiëren op een wijze die voor de categorie van de samenwonenden "zonder gezinslast", waarvan 70 % (1994) vrouwen zijn, zeer nadelig uitvalt;*
- *de bepalingen die de uitsluiting van samenwonenden toelaten op basis van de werkloosheidsduur, waardoor voor die werkzoekenden een toestand van onzekerheid en afhankelijkheid ontstaat, terwijl ze hebben bijgedragen tot het stelsel en zij al hun rechten in de sociale zekerheid verliezen, het pensioen en de gezondheidszorg inbegrepen. 89 % (1994) van de uitsluitingen wegens langdurige werkloosheid zijn vrouwen;*
- *de bepalingen die de werkloze vrouwen beletten hun werkloosheidsuitkeringen na de leeftijd van 60 jaar te behouden en die hen verplichten op die leeftijd met pensioen te gaan zonder te kunnen genieten van de flexibele toegang tot het pensioen;*
- *de bepalingen die de werkloze vrouwen vanaf de leeftijd van 60 jaar het recht op de vergoedingen van brugpensioen, zowel voltijds als deeltijds, ontzeggen omwille van het feit dat zij niet langer recht hebben op werkloosheidsuitkeringen.*

Inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering

Zich ertoe te verbinden de volgende bepalingen aan te passen :

- de bepalingen die de categorieën van invaliden bepalen op basis van hun gezinssituatie;
- de bepalingen die vrouwen die arbeidsongeschikt zijn beletten hun vergoedingen na de leeftijd van 60 jaar te behouden en die hen ertoe verplichten hun pensioen op 60-jarige leeftijd te nemen in weerwil van het flexibiliteitsbeginsel omtrent de pensioengerechtigde leeftijd. De in 1993 in de wet ingevoerde versoepeling heeft deze discriminatie niet kunnen wegwerken.

Inzake pensioenen

Zich ertoe te verbinden de volgende bepalingen aan te passen :

- de bepalingen die de zelfstandige werknemers een toegang tot het pensioen tussen 60 en 65 jaar ontzeggen, daar waar die soepelheid wel bestaat voor de werknemers in loondienst;
- de bepalingen die de vrouwen-landbouwers in hoofdberoep uitsluiten van het stelsel van brugpensioen voor landbouwers, aangezien het brugpensioen begint op 60 jaar;
- de bepalingen die tevens mannen beletten om vanaf 60 jaar te genieten van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, terwijl vrouwen daar vanaf die leeftijd wel aanspraak op kunnen maken (aanvullend stelsel).

X
X X

Indien de Regering een hervorming in de zin van een harmonisering van de pensioenberekening van de bezoldigde werknemers doorvoert, dan vraagt de Raad:

- * dat deze op dwingende wijze gepaard zou gaan met de invoering van de individualisering van de rechten (de Raad herinnert hier aan zijn aanbeveling betreffende de hervorming van de pensioenen van de bezoldigde werknemers);
- * dat zij rekening houdt met de feitelijke ongelijkheden die vrouwen nog steeds ondervinden op de arbeidsmarkt.

Inzake gezinsuitkeringen

Zich ertoe te verbinden de volgende bepalingen aan te passen :

- de bepalingen waarbij aan de vader een voorrang wordt verleend bij de toekenning van de rechten op kinderbijslag in geval er meerdere rechthebbenden zijn. (De Raad staat de mogelijkheid voor om de rechthebbende te kiezen);
- De Raad vraagt daarenboven dat de Regering zich, in samenwerking met de communautaire overheden, zou engageren om voldoende financiële middelen te voorzien voor de uitbouw van kwalitatieve collectieve uitrustingen en diensten en dit vooral ten voordele van de loon- en weddetrekkenden. Alleen de uitbouw van een dergelijk kwalitatief netwerk kan de harmonisering van gezins- en arbeidstaken van de werkne(e)m(st)er garanderen en vooral voor één -oudergezinnen.

N.B. De Raad wenst te benadrukken dat de gezinnen die, door hun dubbele beroepsactiviteit, tweemaal bijdragen voor de tak van de gezinsuitkeringen en nochtans slechts éénmaal de uitkeringen voor hun kinderen ontvangen, als tegenprestatie zouden moeten kunnen rekenen op collectieve diensten die hen moeten toelaten hun beroeps- en gezinsleven met elkaar in overeenstemming te brengen.

De Raad gaat niet voorbij aan de discussie omtrent :

- enerzijds, de gegrondheid om, binnen de sociale zekerheid, diensten (die tewerkstelling scheppen) te ontwikkelen naast de prestaties in geld;
- anderzijds, de opportuniteit om deze "diensten" uit de sociale zekerheid te halen en ze te federaliseren zoals de bijstand aan personen.

X
X X

Deeltijdse arbeid

Tenslotte keurt de Raad de indirecte discriminaties af waarvan de deeltijdse werkneemsters in de tewerkstelling en de sociale zekerheid het slachtoffer zijn (in 1993 waren 89 % van de deeltijdse werknemers vrouwen tegenover 83 % in 1983, NIS-gegevens waaruit de trend van de evolutie blijkt).

Het deeltijds werk verzwakt de positie van de vrouwen op de arbeidsmarkt omwille van de lonen die uiteraard gehalveerd zijn, de belemmeringen inzake promotie en de gevolgen daarvan op het niveau van de sociale bescherming dat kan worden bereikt in alle sectoren. De Raad vraagt een herwaardering van het, op heden ontmantelde, statuut van het onvrijwillig deeltijds werk "dat aanvaard wordt om aan de werkloosheid te ontsnappen" (volgens de reglementering van 1982), door :

- *de gelijkstelling van het niet-gewerkte gedeelte met een periode van beroepsactiviteit voor alle takken van de sociale zekerheid en voor de referentieperiode die in aanmerking wordt genomen voor het recht op werkloosheidsuitkering;*
- *de compensatie van het loonverlies voor het niet-gewerkte gedeelte door een aanvullende werkloosheidsuitkering.*

X
X X

VI. ARMOEDE

De Raad vestigt de aandacht van de overheid op de conclusies die moeten worden getrokken uit het Algemeen Rapport over de armoede dat door de Koning Boudewijnstichting aan de Minister van Sociale Integratie werd bezorgd. De vrouwen worden meer getroffen door armoede, ondermeer omwille van :

- *hun lage lonen, vooral wanneer ze slechts deeltijds of in onderbroken periodes werken;*
- *de minima van de sociale zekerheid die reeds lager zijn dan de armoededrempel;*
- *hun talrijkheid onder de rechthebbenden op residuele stelsels (gewaarborgd inkomen voor bejaarden, bestaansminimum, ...);*
- *bij de éénundergezinnen (waarvan 80 % moeders met kinderen ten laste zijn), het groot aantal vrouwen zonder beroepsactiviteit of met onvoldoende inkomsten uit beroepsactiviteit;*
- *de niet-uitbetaling van het alimentiegeld dat hen verschuldigd is;*

De Raad vraagt bijgevolg :

- *een volwaardige tewerkstelling voor iedereen;*
- *voor alleenstaande vrouwen, die instaan voor een gezin, een toegang tot de arbeidsmarkt onder dezelfde voorwaarden als voor de jonge werklozen die wachten op een uitkering ... (stages,...);*
- *individualisering van de sociale zekerheidsrechten*
- *de oprichting van een Fonds tot waarborg van alimentatievorderingen bij het Ministerie van Justitie;*

VII. ECHTSCHIEDING

De Raad stelt vast :

- *dat wanneer ouders niet samenleven, het Burgelijk wetboek de exclusieve uitoefening van de ouderlijke macht voorziet aan diegene die het "hoederecht" over het kind heeft. Dit hoederecht wordt in 80 % van de gevallen aan de moeder toevertrouwd;*
- *dat in december 1994 in het Parlement een wetsvoorstel betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag werd aangenomen. Dit voorstel beoogt in de Belgische wetgeving het principe in te voeren dat beide ouders - ongeacht het feit of zij gehuwd zijn, samenwonen, uit de echt of feitelijk gescheiden zijn - verantwoordelijk blijven voor de opvoeding van hun kinderen en dus gezamenlijk het ouderlijk gezag uitoefenen. Het belang van het kind staat hier centraal;*

VI. ARMOEDE

De Raad vestigt de aandacht van de overheid op de conclusies die moeten worden getrokken uit het Algemeen Rapport over de armoede dat door de Koning Boudewijnstichting aan de Minister van Sociale Integratie werd bezorgd. De vrouwen worden meer getroffen door armoede, ondermeer omwille van :

- *hun lage lonen, vooral wanneer ze slechts deeltijds of in onderbroken periodes werken;*
- *de minima van de sociale zekerheid die reeds lager zijn dan de armoededrempel;*
- *hun talrijkheid onder de rechthebbenden op residuele stelsels (gewaarborgd inkomen voor bejaarden, bestaansminimum, ...);*
- *bij de éénundergezinnen (waarvan 80 % moeders met kinderen ten laste zijn), het groot aantal vrouwen zonder beroepsactiviteit of met onvoldoende inkomsten uit beroepsactiviteit;*
- *de niet-uitbetaling van het alimentiegeld dat hen verschuldigd is;*

De Raad vraagt bijgevolg :

- *een volwaardige tewerkstelling voor iedereen;*
- *voor alleenstaande vrouwen, die instaan voor een gezin, een toegang tot de arbeidsmarkt onder dezelfde voorwaarden als voor de jonge werklozen die wachten op een uitkering ... (stages,...);*
- *individualisering van de sociale zekerheidsrechten*
- *de oprichting van een Fonds tot waarborg van alimentatievorderingen bij het Ministerie van Justitie;*

VII. ECHTSCHIEDING

De Raad stelt vast :

- *dat wanneer ouders niet samenleven, het Burgelijk wetboek de exclusieve uitoefening van de ouderlijke macht voorziet aan diegene die het "hoederecht" over het kind heeft. Dit hoederecht wordt in 80 % van de gevallen aan de moeder toevertrouwd;*
- *dat in december 1994 in het Parlement een wetsvoorstel betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag werd aangenomen. Dit voorstel beoogt in de Belgische wetgeving het principe in te voeren dat beide ouders - ongeacht het feit of zij gehuwd zijn, samenwonen, uit de echt of feitelijk gescheiden zijn - verantwoordelijk blijven voor de opvoeding van hun kinderen en dus gezamenlijk het ouderlijk gezag uitoefenen. Het belang van het kind staat hier centraal;*

- *de alimentatieregeling zoals die nu bestaat soms leidt tot misbruiken, dat de levenslange of langdurige afhankelijkheid van het onderhoudsgeld de emancipatie van de onderhoudsgerechtigde niet bevordert, de alimentatieplicht soms een onrechtvaardige zware last vormt voor de onderhoudsplichtige en de financiële last soms wordt afgewimpeld op de maatschappij (OCMW);*
- *dat vrouwen zowel voor het bestaansminimum, het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, de aanvullende steun verleend door de OCMW's als voor de hulp aan thuislozen bij de rechthebbenden oververtegenwoordigd zijn;*
- *dat het huidige statuut van het "huwelijk", de echtscheidingsprocedures, zijn gronden en de gevolgen ervan niet meer beantwoorden aan de hedendaagse concepten;*

De Raad vraagt :

- *het uitwerken van de functie en het statuut van een "echtscheidingsbemiddelaar" en de erkenning van de echtscheidingsbemiddelingsdiensten die op bepaalde plaatsen reeds bestaan. Deze bemiddeling zou moeten kunnen ingeroepen worden vooraleer men een rechtsvordering instelt en/of binnen een juridisch kader, in de loop van het geding op vraag of op aanraden van de rechter.*
- *het in leven roepen van een "familierechter" belast met alle "juridische" problemen inzake gezin, echtscheiding en co-ouderschap;*
- *de herziening van de huidige alimentatieregeling, het uitwerken van wettelijke criteria voor de uitkering van onderhoudsgeld en de herdefiniëring van het Fonds voor alimentatiegeld belast met de inning van onderhoudsgelden en de (vooruit)betaling ervan aan de onderhoudsgerechtigden;*
- *een betere sociale bescherming van de uit de echt gescheiden vrouwen;*
- *het herdefiniëren en de aanpassing van de verplichtingen van het huwelijk naar de hedendaagse vereisten.*

VIII. EUROPA : Herziening van het verdrag

Intergouvernementele Conferentie (herziening van het verdrag).

De Raad is van oordeel dat de voorbereiding van de intergouvernementele Conferentie een unieke gelegenheid biedt om het gelijke-kansenbeleid voor mannen en vrouwen ingang te doen vinden in alle beleidslijnen van de Unie.

De Raad meent tevens dat de gelijke kansen moeten figureren op de agenda van de Conferentie; mocht dit niet het geval zijn zal het al weinig positieve beeld dat de vrouwen hebben over de Europese Unie daar nog meer onder lijden.

De Raad acht het noodzakelijk dat bij de opbouw van de Europese Unie meer aandacht wordt besteed aan de vertegenwoordiging van de vrouwen op alle niveaus en dat hun bijdrage echt erkend wordt.

De Raad oordeelt dat het nieuwe verdrag van de Unie alle noodzakelijke waarborgen moet bevatten voor de strijd tegen elke vorm van discriminatie.

Concreet vraagt de Raad de Regering :

- *de gelijkheid van mannen en vrouwen expliciet als fundamenteel beginsel in het verdrag op te nemen;*
- *er op aan te dringen dat bij de bepaling van de convergentiecriteria rekening wordt gehouden met de sociale criteria en inzonderheid met die welke betrekking hebben op de vrouwen;*
- *het beginsel "Europa à la carte" te verwerpen, zeker op sociaal vlak;*
- *dat bij het onderzoek van de nieuwe toetredingsaanvragen rekening zou worden gehouden met de positie van de vrouw in de samenleving;*
- *erop toe te zien dat de hervorming de procedures eenvoudiger en duidelijker maakt, dat de toenemende doorzichtigheid en de democratisering van het beslissingsproces een grotere vertegenwoordiging van de vrouwen met zich meebrengen. Hiertoe zou de Regering moeten ijveren voor de oprichting van een Ministerraad voor gelijke kansen.*

Ten slotte vraagt de Raad dat de Regering de Raad zou raadplegen omtrent de concrete voorstellen die in de loop van de voorbereiding van de herziening van het verdrag besproken zullen worden.